

KAMUSAL ALANDA İNSAN-SANAT
ETKİLEŞİMİ: ÇAĞDAŞ SANAT
PRATİKLERİ*Human-Art Interaction In Public Space: Contemporary
Art Practices*Filiz DOĞAN¹

ÖZET

Kamusal alanlarda konumlanan sanat eserleri, yalnızca izleyici katılımıyla etkileşim kazanan yapıtlar değil; aynı zamanda sanatçı, izleyici ve yapıt arasındaki çok katmanlı ilişkiyi yansıtan unsurlardır. Sokaklar, caddeler ve meydanlar, kentsel kimliğin görünür olduğu temel kamusal mekânlardır. Bu çalışmada, kamusal sanat uygulamalarının kent kimliği üzerindeki katkıları ile kamusal alandaki sanat etkinliklerinin toplumsal etkileri incelenmiştir. Ayrıca, mekân ile sanatçı-izleyici ilişkisi ekseninde kamusal alana dair kuramsal bir çerçeve sunulması ve bu alandaki sanat pratiklerinin görünür kılınması amaçlanmıştır. Çalışmanın temel amacı, sanat etkinliklerinin kamusal alanlardaki kullanım biçimlerini ve bireylere sunduğu mekânsal deneyimleri açıklamaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal alan, kamusal sanat uygulamaları, çağdaş sanat uygulamaları

ABSTRACT

Artworks situated in public spaces are not only interactive pieces shaped by audience participation, but also elements that reflect the multilayered relationship between the artist, the viewer, and the artwork. Streets, avenues, and squares are key public spaces where urban identity becomes visible. This study examines the contributions of public art practices to urban identity and the social effects of artistic activities in public spaces. It also aims to provide a theoretical framework for public space through the relationship between space, artist, and viewer, while making artistic practices in this field more visible. The main objective of the study is to explain the forms of artistic activities in public spaces and the spatial experiences they offer to individuals.

Keywords: Public space, public art practices, contemporary art practices

¹ ORCID: 0000-0002-1075-5752 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Atlas Üniversitesi filizkaynardogan@gmail.com

GİRİŞ

Kamusal alanlar, yalnızca fiziksel kullanım alanları olmalarının ötesinde, toplumsal yaşamın üretildiği, yeniden müzakere edildiği ve kolektif belleğin şekillendiği mekânlar olarak değerlendirilmektedir. Bu yönüyle kamusal alan, bireylerin yalnızca karşılaşma, dolaşım ve geçiş deneyimleri yaşadığı bir zemin değil; aynı zamanda toplumsal aidiyetin, kültürel temsillerin ve ortak yaşam pratiklerinin görünür hâle geldiği çok katmanlı bir yapıdır. Kentin gündelik yaşam akışı içerisinde önemli bir yere sahip olan sokaklar, meydanlar, parklar, açık alanlar ve geçiş mekânları, toplumsal ilişkilerin kurulmasına, farklı sosyal grupların bir araya gelmesine ve kamusal yaşantının süreklilik kazanmasına olanak tanımaktadır. Bu nedenle kamusal alanlar, yalnızca kentsel dolaşımın bir parçası değil, aynı zamanda kentsel kültürün okunabildiği, toplumun kendisini ifade edebildiği ve kent kimliğinin inşa edildiği temel mekânsal odaklar arasında yer almaktadır. Bu odakların sanatsal müdahalelerle yeniden anlamlandırılması ise, kamusal alanın yalnızca işlevsel değil, aynı zamanda estetik, simgesel ve deneyimsel bir düzlemde de ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Kamusal sanat, tam da bu noktada, kentsel mekânı dönüştüren ve toplumsal etkileşimi artıran önemli bir ifade biçimi olarak öne çıkmaktadır. Galeri ve müze gibi kapalı, seçilmiş ve çoğu zaman belirli bir izleyici kitlesine hitap eden geleneksel sergileme mekânlarının aksine, kamusal sanat uygulamaları doğrudan gündelik yaşamın içine yerleşmekte ve sanat ile toplum arasındaki mesafeyi azaltmaktadır. Böylece sanat, yalnızca belirli bir çevrenin erişebildiği kültürel bir üretim alanı olmaktan çıkarak, kentte yaşayan herkesin karşılaşabileceği, deneyimleyebileceği ve kimi zaman katılım gösterebileceği kamusal bir olguya dönüşmektedir. Bu dönüşüm, sanat yapıtının anlamını da değiştirmekte; eser, yalnızca estetik bir nesne olarak değil, mekânla, kullanıcıyla ve bağlamla ilişki kuran dinamik bir unsur hâline gelmektedir. Özellikle çağdaş sanat pratiklerinde görülen katılımcılık, etkileşim ve süreç odaklılık, kamusal sanatın toplumsal boyutunu daha görünür kılmakta; izleyiciyi pasif bir gözlemci olmaktan çıkarıp deneyimin aktif bir bileşeni hâline getirmektedir.

Bu bağlamda kamusal sanat uygulamalarının en önemli işlevlerinden biri, kentsel mekânın algılanma biçimini dönüştürmesidir. Sanatsal müdahaleler, çoğu zaman sıradan, gündelik ve alışılmış kentsel yüzeyleri yeniden görünür kılarak, kullanıcıların mekânla kurduğu ilişkiyi derinleştirmektedir. Bir meydana yer alan heykel, bir duvar yüzeyine uygulanan mural, geçici bir enstalasyon ya da performatif bir sanat etkinliği, yalnızca bulunduğu alanı estetik

olarak zenginleştirmekle kalmamakta; aynı zamanda mekâna ilişkin yeni anlam katmanları üretmektedir. Bu durum, kentlinin yaşadığı çevreyi yeniden okumasına, mekânı yalnızca bir kullanım nesnesi olarak değil, deneyimlenen ve anlam yüklenen bir alan olarak kavramasına katkı sağlamaktadır. Dolayısıyla kamusal sanat, mekânı görsel olarak dönüştürmenin yanı sıra, bireyin çevresiyle kurduğu duygusal, zihinsel ve sosyal ilişkiyi de yeniden yapılandırmaktadır.

Kamusal sanatın kent kimliği üzerindeki etkisi de bu dönüşümün önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Kent kimliği, yalnızca mimari doku, doğal çevre ya da tarihsel mirasla sınırlı olmayan; sosyal yaşam, kültürel üretim, simgesel imgeler ve ortak deneyimlerle şekillenen çok yönlü bir yapıdır. Bu çerçevede kamusal sanat uygulamaları, kentlerin kendilerine özgü karakterini görünür kılan, yer duygusunu güçlendiren ve mekânsal aidiyet hissini pekiştiren önemli araçlardan biri olarak değerlendirilebilir. Kamusal alanda yer alan sanat eserleri zamanla o kente ait simgesel öğelere dönüşebilmekte; kent sakinlerinin belleğinde yer edinmekte ve kentsel imgenin ayrılmaz bir parçası hâline gelebilmektedir. Böylelikle sanat, yalnızca estetik bir katkı sunmakla kalmayıp, kentlerin kültürel temsiline, tanınırlığına ve toplumsal belleğine de doğrudan etki etmektedir. Özellikle küreselleşmenin etkisiyle birbirine benzemeye başlayan kent dokuları içerisinde kamusal sanat, yerel özgünlüğün korunması ve görünür kılınması bakımından da dikkat çekici bir işleve sahiptir.

Öte yandan kamusal sanatın etkisi yalnızca mekânsal ve görsel düzeyde değil, toplumsal düzeyde de belirgin biçimde hissedilmektedir. Kamusal alanda gerçekleştirilen sanat uygulamaları, farklı yaş, sınıf, kültür ve sosyal çevrelerden bireyleri ortak bir deneyim etrafında buluşturabilmekte; kent yaşamında karşılaşma, tartışma, düşünme ve paylaşma imkânı yaratmaktadır. Bu yönüyle kamusal sanat, kamusal alanın demokratik niteliğini destekleyen ve toplumun kültürel yaşama katılımını teşvik eden bir araç olarak da okunabilir. Sanatın gündelik hayatla temas kurması, bireylerin estetik farkındalığını artırırken, aynı zamanda kentsel yaşama dair eleştirel düşünme biçimlerini de besleyebilmektedir. Özellikle sosyal içerikli, katılımcı ya da yer temelli sanat üretimleri, toplumsal meselelerin görünür kılınmasına, kolektif farkındalık oluşturulmasına ve kentlinin yaşadığı çevreye ilişkin bilinç geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle kamusal sanat uygulamaları, günümüz kentlerinde yalnızca dekoratif ya da tamamlayıcı bir unsur olarak değil; sosyal etkileşim, kültürel temsil, mekânsal deneyim ve kent kimliği üretimi açısından çok yönlü bir araç olarak değerlendirilmelidir.

Bir kent sınırları içerisinde yaşayan bireylerin, hem fiziksel çevre hem de birbirleri ile karşılıklı ilişki ve diyalog kurarak, birlikte kullandıkları “sosyalleşme ve toplumsallaşma” araçlarına genel manada kamusal mekân adı verilmektedir (Gökgür, 2008, s.17). Bu bağlamda kamusal mekan, toplumsal ilişkiler kurma mekanıdır, denilebilir. Kamusal alan ise, toplumsal

etkinlik alanına işaret etmek için kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamusal alanın belki de en kritik özelliği halkın tamamına açık, her kesiminden insanın rahatlıkla bir araya gelip sosyalleşebileceği mekanlar olmasıdır. “Sosyal problemlerin çözüme kavuşturulabilmesi adına bireyler arasında var olan değerler ile kriterler üzerinde anlaşma olanağının var olduğu yaşam sahasına, genel manada kamusal alan adı verilir” (Mutlu, 2004, s.164). Kamusal alanlarda kendini gösteren kamusal sanat kavramı ise, estetik değerlerin muhafaza edilmesine, yaygınlaştırılmasına, geliştirilmesine ve son olarak da halkın iletişiminin gelişmesine katkı sağlayan bir araç olarak kabul edilmektedir. Yerel kimlik ile yer imajının kuvvetlendirilmesi adına, objelerin sanat eserlerine çevrilmesiyle doğan kamusal sanat uygulamaları, kentlere kültürel bir bakış açısı ile müdahale edip, küçük ölçekli kentsel müdahale şekline evrilerek (Mccarthy, 2006, s.243-262), kişinin yaşadığı yer ile hayatının bir parçası şeklinde kamusal alanı tecrübe etmesine olanak sağlamaktadır. Bir bina, bir resim veya çevre düzenlemesi karşısında davranışları gözlemcinin eğitimine, görsel duyarlılığına ve son olarak da kültür birikimine bağlı şekilde (Panofsky, 1968) toplumdan topluma değişkenlik arz etse de (Lang, 1987), bahsi geçen tecrübenin bir parçası haline gelmek oldukça büyük bir öneme sahiptir. İlgili bağlamda sosyal, fiziksel ve sembolik açıdan kenti dönüştürmek, tekrar biçimlendirmek adına bir araç niteliği taşıyan (Uzgören ve Erdönmez, 2016, s.42) kamusal alanların, hem kentlerdeki hem de insan hayatındaki rolü, kentleri çok daha yaşanabilir ve dinamik hale getirmektedir.

Genel manada toplumların yaşantılarını devam ettirebilmelerinde kritik bir konuma sahip olan kamusal alanlar (sokaklar, caddeler, parklar vb.) insanların bir arada zaman geçirmesine ve etkileşime girmesine olanak tanıyan mekanlar üretir. Bahsi geçen mekânlar toplumdaki bireyleri birleştiren, uzlaşma alanlarına verilen isimdir (Erdönmez, 2014, s.177). Erişebilirlik ekseninde kamusal sanat uygulamaları, günümüzde iletişim ortamını teşkil eden internet ile medya iletişim araçlarına ve salon sergileri şeklinde isimlendirilen müzelere bir alternatif şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Rosa, 2002). Halka açık mekânlar şeklinde ele alınan kamusal alanlar bugün sanatın, insanların tamamına ulaşabilmesine olanak tanır. Sanatın hem tanımının hem de uygulama şeklinin tümüyle değişerek dönüştüğü bir evre (Demirci, 2019, s.24) olarak dikkat çeken yirminci yüzyıldan bugüne, bilhassa 1940’lı yıllardan sonra kamusal alandaki sanat pratikleri, toplum ile ilişkisi ekseninde değişerek dönüşmeye başlamıştır. 1960’lı senelerde Dan Graham, Robert Simitsons ile Gordon Matta-Clark benzeri radikal sanatçılardan bazıları, hem müze hem de galerilerin artık kamusal alanları temsil etmekte yetersiz kaldığını, sanatın “white box” (beyaz kutu) dışına çıkarılmasının istisnasız gerekli olduğunu iddia etmişlerdir (Tan, Boynik, 2007). Doğan tartışmalar ile sanatta kaydedilen

değişimler sanatın kamusal alanla kurmuş olduğu ilişkiyi çok ayrı bir konuma taşımuştur. Böylece kamusal sanat, kamuyla iletişim pratiğinin vazgeçilmez bir parçası niteliğindeki sanat olmuştur. Bu sayede sanatın rolü artık sanat yapıtı ile kamunun arasında diyalog kurulabilmesi adına bir alanda sağlanmuştur (Aksoy ve Ertürk, 2008). Günümüzde de devam eden bu değişim ve dönüşüm mekânın özelliğiyle birlikte, sanat eserlerine dahil olarak sanatın izleyicilerle bir araya gelme biçimi de değişikliğe uğramıştır (Selvi, 2017, s.221).

Kamusal alandaki sanat uygulamaları, müzeler ile galerilerin dışında insanların daha kolay erişebileceği mekânlar şeklinde daha çok izleyiciyle buluşabilen bir süreci kapsamaktadır. İlgili nedenden dolayı kamusal alandaki sanat pratiklerinde eserin tanınırlığı daha da artmakta ve bunun yanında eser mekân ile bütünleşip mekâna ilişkin sembole dönüşmektedir. Nihayetinde sembol haline gelen herhangi bir eser, kamuya has yapıya dönüştüğu için insanlarca sahiplenilmekte ve bu şekilde eserin korunması da rahatlıkla sağlanmaktadır (Ercan, 2018, s.46). Kamusal alanlar, sosyalleşmenin yaşandığı, kentsel dinamik ile kültürün yansımış olduğu iç ve dış mekan olarak karşımıza çıkan ortak sahalardır. Bahsi geçen alanlar, parçası olduğu kentlerin sosyo-ekonomik halinden, politik ve kültürel kimliğine dek farklı açıklamalar sunmaktadır. Kamusal alanları, kentlerin sahip olduğu kurumsal kimliklerin belgeleri olarak ifade etmek olasıdır (Balamber, 2015, s.19-20). Kamusal alan (public space) kavramı en geniş anlamı ile onun kamuoyu içerisinde olduğu, varlığından meydana gelen kültürün oluşturmuş olduğu her çeşit alan şeklinde açıklanmaktadır (Habermas, 1997, s.96). Bu özelliğiyle kamusal alanlar, “sosyalleşme ve toplumsallaşma” araçları (Gökgür, 2008, s.17) olarak ifade edilen, yürüme, karşılaşma, buluşma, tartışma, sohbet etme, dayanışma içerisinde olma imkânı tanıyan ortak mekânlar, diğer bir ifade ile karşılaşma mekânlarının genel tanımına verilen addır (Özbek, 2004). Kamusal alandaki sanatın benimsemiş olduğu amaç, kentsel olgu ile objeleri estetik açıdan harekete geçirip fikir oluşturma pratiğidir (Remesar, 2001). Kamusal mekân içerisinde uygun görülen bir konuma yerleştirilmiş eserlerin, özel alanda var olan sanattan (galeri ve müzelerin arasında alınıp satılabilen ve dolaşıma girebilen) izleyici ve kentle kurmuş olduğu etkileşimlerin özellikleri bakımından ayrışması beklenmektedir (Sheikh, 2007). Bu nedenle kamusal sanatı, günlük yaşamın parçası şeklinde (Mitchell, 1992), kullanıcıların tamamını da kapsayarak, mekânı meydana getirmiş elemanların tümüyle etkileşim içerisine giren bir sanat olarak ifade etmek mümkündür.

Günümüzde güncel sanat pratikleri, kentte yaşayan halkı yalnızca izleyici olmaktan çıkarıp, katılımcı yapan, gündelik yaşamın içine dahil eden, sosyolojik sorunlar üzerinde duran, farkındalık oluşturan, süreç odaklı sanat türüne dönüşmüştür. Kamusal alandaki sanatın, esas gayesi kentsel mekânda estetik biçimde olaylar ile objeleri harekete geçirmek, onları

anlamlandırmak ve bir fikir yaratabilmek olan sosyal bir pratiktir (Remesar, 2001). Kamusal sanat kavramı, mekânda yer alan bileşenlerinin tamamı ile bağlantı içerisinde olan sanattır. Bahsi geçen yönü ile kamusal mekândaki sanat olgusu, kamusal hayattan ayrı hiçbir şekilde düşünülemez (Mitchell, 1992).

Bugün hızla gelişim gösteren teknolojinin sanata yansımalarıyla değişikliğe uğrayan kent planlama anlayışıyla kamusal sanat faaliyetlerine, her geçen gün bir yenisi dahil olmaktadır. Bugünkü sanat kuramında, kamusal alandaki sanat yapıtını izleyen vatandaş, günlük hayat deneyimlerinde onunla bütünleşik biçimde ve kimi zaman sanat çalışmasının da bir parçası şeklinde sanatı deneyimleme (North, 1992) olanağı da elde etmektedir. Bir başka deyişle kamusal sanat uygulamaları, müze ile galeride yapılan klasik manadaki sergileme etkinliğinden ayrı şekilde, sanat eserlerinin izleyicisine kamusal hayatın içinde direkt olarak erişimini sağlamaktadır (Hayden,1995). Böylece sanatı, kent hayatıyla bütünleştirmenin yöntemlerinden bir tanesi niteliğindeki kamusal alanda sanat, kentlinin günlük hayatında kolay bir şekilde ulaşabileceği sosyal bir pratiğe dönüşmüş olmaktadır. İlgili metot ile; sanat eserleri varlığını gözler önüne sererek kentliye ulaşırken kentli de sanat etkinliğinin sosyal, fiziksel ve kültürel yapısından yararlanma imkanı yakalar. Kamusal sanat uygulamaları ile diğer sanatlar arasındaki en belirgin nitelik hiç şüphesiz ki kamusal sanat uygulamalarında sanatın kamusal alan içerisinde gerçekleşiyor olmasıdır. İlgili nedenden dolayı kamusal sanat kavramını anlamak adına ilk olarak kamusal alan ile sanat kavramlarının tek tek incelenmesi ve aralarında bulunan ilişkinin araştırılması gerekmektedir. Bu çalışma, kamusal sanat uygulamalarının kent kimliğine katkısıyla kamusal alanlarda görülen sanat çalışmalarının toplum üzerinde bulunan etkilerini saptamaya çalışması, izleyici-sanatçı ile mekân ekseninde kamusal alana ilişkin bilgiler sunması ve ilgili alanda gerçekleştirilmekte olan sanat pratiklerini gözler önüne serilmesi bakımından yol gösterici olacaktır. Toplumun hemen hemen her kesiminden bireyler adına ortak kullanım alanı şeklinde ele alınan kamusal alanlar, insanlar adına geçmişten bugüne çevre ile iletişim kurma, ana gereksinimlerini giderme, kente ilişkin izlenim sahibi olma ve toplum olabilme bilincinin gelişimi gibi birçok hususta büyük rol üstlenmişlerdir. Kamusal alanlar, 1950'li senelerin sonrasında, sanatçıların yapıtlarını biçimlendirip topluma sunmuş olduğu alanlara dönüşmüştür ve bu sayede kamusal alanlar bugün, geçmiş zamanların galeri ve sergi salonu mekânlarının işlevini yüklenip hem sanat eserinin hem de sanatın topluma sunulmuş olduğu alanlar şeklinde değerlendirilmektedir. Bahsi geçen kamusal alanda kamusal sanatın 1980 yılı ve sonrasında estetik dokunuş olmanın ötesinde toplumsal bütünleşmeyi sağlayan, mekânsal nitelikli aidiyet duygusunu daha da arttıran, kentsel alanların daha canlı hale getirilmesine katkı sağlayan alanlara dönüştüğü, hayat standardını arttırdığı, ona kimlik

vererek görünürlük oluşturduğu, ziyaretçi çektiği ve son olarak da kültür ekonomisi ile girdi oluşturan etkinlikleri tamamlayıcı bir rol aldığı iddia edilmektedir. Kamusal alanlarda yer alan sanat eserleri, izleyicilerinin katılımıyla etkileşimli eserler olmalarının dışında, izleyici-sanatçı ve sanat yapıtı birlikteliğinin yoğun şekilde yaşanmış olduğu öznel bir süreci de açıklamaktadır. Sokaklar, caddeler ve meydanlar esasen bir kenti kent olarak tanımlamamızı sağlayan önemli kamusal alanlar arasında yer almaktadır. Bahsi geçen alanların toplum-sanat bütünleşmesine ortam oluşturmaları ve sanata kucak açmaları bakımından önemi oldukça büyüktür. İlgili araştırmada, kamusal sanat uygulamalarının kent kimliği üzerindeki katkısıyla kamusal alanlarda görülen sanat etkinliklerinin topluma olan etkileri tespit edilmeye çalışılmış, mekân ve sanatçı-izleyici ekseninde kamusal alana ilişkin bilgiler sunabilmek ve ilgili alanda yapılan sanat pratiklerini gözler önüne sermek amaç edinilmiştir. İlgili bağlamda sanat etkinliklerinin kamusal alanlardaki kullanımı ile insana sunmuş olduğu çeşitli mekan deneyimlerini açıklamak, sosyal ve fiziksel etkileşimler ile kent hayatına katkılarını gözler önüne sermek ilgili çalışmanın en temel amaçları olmuştur. Bu çalışma, betimsel metot ve tarama modeliyle gerçekteştirilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilmiş olan belge ile bilgiler doğrultusunda sonuç ve öneriler geliştirilmiştir.

METHOD

İlgili araştırmada, kamusal sanat uygulamalarının hem kent kimliğine katkısı hem de kamusal alanlarda yer alan sanat çalışmalarının toplum üzerinde bulunan etkileri tespit edilmeye çalışılmış, izleyici-sanatçı ile mekân ekseninde kamusal alana ilişkin bilgiler sunabilmek ve ilgili alanda gerçekteştirilmekte olan sanat pratiklerini gözler önüne sermek amaç edinilmiştir. İlgili doğrultuda sanat etkinliklerinin kamusal alanlarda kullanımı ile insana sunmuş olduğu çeşitli mekan tecrübelerini tanımlamak, sosyal ve fiziksel etkileşimler ile kent hayatına katkılarını gözler önüne sermek ilgili çalışmanın en temel hedefleri arasında yer almaktadır. Araştırma, betimsel metot ile tarama modeline başvurularak tamamlanmıştır. İlgili alana ilişkin literatür taramaları yapılmış, elde edilen bulgular açık bir şekilde ortaya konulmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırma çerçevesinde değerlendirilen sanat eseri okumaları, farklı alanlardan örneklerin yer alması açısından seçilmiştir.

Kamusal Sanat Pratikleri

Kentlerdeki kültürel değerleri tanıtılabilmek adına kamusal sanat pratikleri hayata geçirilmektedir. İlgili doğrultuda, yerel kimlik ile yer imajının daha da güçlü hale getirilmesi adına kamusal sanat objelerine başvurulabilmektedir (Özer, 1986). Kamusal mekândaki sanatın

benimsemiş olduğu amaç, kentsel mekândaki olgu ile nesnelere estetik şekilde harekete geçirip bir fikir oluşturma pratiğidir (Remesar, 2001). İlgili anlamda sanat, esasen tarihi bir kente kültürel bir bakış açısından müdahale edebilen bir araç haline gelir (Mccarthy, 2006). Genel manada sanat yapıları kamusal mekânların içerisinde “heykeller, kamusal alan sergileri, enstalasyon/yerleştirme, yüzey oluşturma ile duvar-zemin boyama, kentsel donatılar ile son olarak da izleyici etkileşimli sanat hareketleri” olarak gerçekleştirilmektedir.

Enstalasyon ve Yerleştirme; kavramsal sanat pratikleri ile diğer sanat disiplinleri içerisinde yer alan, üretim ve çalışma şekli ile bir sanat anlayışını temsil etmektedir (Taştan, 2018, s.49). Pek çok kentte günümüzde kamusal sanatın belki de en fazla karşılaşılan örneği, soyut ve modernist heykel çalışmalarıdır (Oktay, 2003). 1960’lı senelerden bu yana gerçekleştirilmekte olan enstalasyon uygulamaları bahsi geçen modern sanatın kritik parçalarından biri haline gelmiştir. Bugün pek çok kent içerisinde kamusal sanatın belki de en fazla karşılaşılan örneği, kentte bulunan konumuna bağlı olarak tercih edilen binalar veya plazaların önüne yerleştirilmiş olan soyut ve modernist enstalasyon çalışmalarıdır (Oktay, 2003, s.105-109). Enstalasyon faaliyetleri iç ve dış mekanlarda rahatlıkla uygulanmaktadır (Görsel 1). Herhangi bir sanat eseri, galerinin yapıldığı mekânın mimari ve kültürel niteliklerini görmezden gelse dahi esasında her yer mimari, biçimsel, politik ve sosyolojik olarak barındırdığı anlamı, mekanda bulunan objeye aktarır (O’Doherty, 2016:12). Bu yönüyle Krakow gettosunun tamamen boşaltılıp Yahudilere ait eşyaların sokaklara saçılmasını hatırlatan “Boş Sandalyeler” kayıp ve eksikliği sembolize eden bir enstalasyon örneği olarak karşımıza çıkmaktadır (Görsel 1). 1940’lı yıllarda Yahudi mahallesi olan Krakow, savaş sonrası boşaltılarak gettoya dönüştürülmüştür. 2005 yılından bu yana sergilenmeye başlanan boş sandalyeler enstalasyon çalışması o günlerde katledilen Yahudileri temsil etmektedir.

Görsel 1. 1000 Yahudi Sandalyesi Krakow, Polonya (URL-1)

Heykeller; kamusal alanlarda karşımıza geleneksel bir figür olarak çıkabilmektedir. Chicago'daki Millennium Park'ta bulunan Anish Kapoor'un alana özgü tasarladığı heykel "Cloud Gate" (Görsel 2) 20 metre uzunluğunda ve 10 metre yüksekliğinde, kente kimlik kazandıran bir heykeldir. Heykel, ziyaretçileri heykelin kendilerinin ve çevresinin yansımaları nasıl çarpıtıldığını gözlemlemek için etrafında ve altında dolaşmaya teşvik etmektedir.

Görsel 2. Cloud Gate, Chicago (URL-2)

Alexander Calder'in anıtsal heykellerinden biri olan "Red Flamingo" 1974'ten bu yana Chicago şehir merkezindeki Federal Plaza'nın simgesi haline gelmiştir (Görsel 3). Tasarımı doğal ve hayvansal soyutlama örneği olan heykel, insanları altında ve etrafında yürümeye teşvik etmektedir.

Görsel 3. Red Flamingo, Chicago (URL-3)

Duvar Zemin Boyama ile Yüzey Oluşturma; kabartma sanatı, yüzeylerde resim ve son olarak da serbest plastik çalışmaları her geçen gün daha da büyük boyutlara ulaşmaktadır.

Yapıların sağır duvar yüzeylerini ya da tamamını boyama, görsel bir sanatsal etki yaratarak, o mekâna farklı anlamlar kazandırmaktadır. Mekanların hafızası genel olarak sanat eserleri vasıtasıyla insanlara rahatlıkla aktarılabilmektedir. Son dönemlerde ülkemizde de daha yaygın hale gelen, sanatın müzeden dışarıya taşınmış şekli, geçici sergiler olarak bazı sanatçılar tarafından yapılmakta olan farklı boyutlarda bina cephelerine, parklara ya da kent sokaklarına yerleştirilmektedir. Bahsi geçen yönü ile Grafíti sanatçısı olan Banksy tarafından 2002 yılında başlatılmış olan Londra serisi duvar resimleri dizisi olan “Kırmızı Balonlu Kız” duvar zemin boyama örneklerinden birini oluşturmaktadır. Duvar zemin boyama resimlerinde, kız çocuğu elini rüzgar ile ilerleyen kalp biçiminde kırmızı renkli bir balona uzatmaktadır (Görsel 4). Resmin yan kısmına ‘There is always hope’ (Umut her zaman vardır) şeklinde bir not düşen Banksy, şartlar farketmeksizin, bir durumdan önce ne olduğundan veya durumun sonrasında nelerin olacağından ziyade, her zaman umudun bizim ile olduğunu anlatmak istemiştir.

Görsel 4. Kırmızı Balonlu Kız, Londra (URL-4)

Kamusal Alan Sergileri; gösteri toplumu ve yeni görsel teknoloji deneyimlerinin de etkisi ile hızlı bir şekilde değişen müzecilik düşüncesi, müze mekânlarında birtakım mimari değişimlere yol açmıştır. Artık müzeler kentsel konumları, konferans alanları, gösteri alanları, açık hava alanları, geçici ya da kalıcı sergi sahaları, teknoloji ile iç içe geçmiş arşiv mekânları ile diğer hizmet alanlarıyla var olmaktadır. Karşılıklı etkileşim ile katılım, günümüzdeki sanatının doğuş sebebidir. İzleyicilerle temas kurma ve diyalog içerisinde olma adına sanat, sanatçılarca farklı biçimlerde sunulmaktadır (Ögel, 1997). “Devrim ve Duvarın Yıkılışı” adlı açık hava sergisi de bunlardan biridir. Serginin açılışı Almanya’nın Berlin kentinde

Lichtenberg'deki Stasi Merkezinde 2016 yılında yapılmıştır. 2016 yılından bu yana toplumsal dönüşüm resim, tarihi belge ve filmlerle sergilenmektedir (Görsel 5).

Görsel 5. Açık hava sergisi, Berlin Lichtenberg'deki Stasi Merkezi (URL-5)

Kentsel Donatılar; kent ya da sokak mobilyaları insanların kullanımı için var olan ürünlerin de genel manada estetik anlayış çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Kentsel donatılar, hayat kalitesini yükseltir ve mekânın niteliğine de katkıda bulunur. Bu duruma ek, sanat nesnelere olma uğraşları şeklinde farklı kuramlar da bulunmaktadır (Şenliyer, 1995). Kentsel donatıların (oturma unsurları, otobüs durakları ya da bisiklet parkları vb.) kamusal mekânlardaki farklı fonksiyonel elemanlar sanat eseri kategorisine dahil edildiği zaman kentlinin farkındalık seviyesi de yükselmektedir. Kamusal alandaki sanat, zaman ve yer ile kurmuş olduğu bağlamsal ilişkiyle kamusal bir özellik elde eder. Böylece sanat klasik alan dışına çıktığında ilk olarak kamusal alanda elde ettiği sosyal anlam boyutuyla öne çıkar (Lacy, 1995). Bu bağlamda, Londralı tasarımcı Paul Cockledge tarafından Hong Kong'un Kwun Tong kentindeki meydana sonsuz döngülerden oluşturduğu ahşap yapı (Görsel 6), yerel halkın bir araya gelip, oyun oynayabileceği, dinlenebileceği ya da çevreyi seyredebileceği sanatsal bir kentsel donatı örneğine dönüşmektedir (Görsel 7). Cockledge, sosyalleşme ve alanı yansıtma adına canlı bir yer haline getirmeyi amaç edinen “Zaman Döngüsü” (Time Loop) isimli kent donatısını Hong Kong'da büyük bir endüstri bölgesi niteliğindeki Kwun Tong'un devamlı olarak dönüşen doğasının sembolü olabilmesi adına tasarlamıştır. Cockledge tasarımı ile alakalı; “bahsi geçen yerel bölge karakterinin zaman içinde nasıl değiştiğini ve geliştiğini yansıtmak istediğini, tasarımının başlangıcı ya da sonu olmayan bir hareketi temsil ettiğini” ifade etmektedir (Arkitera, 2021).

Görsel 6. Zaman Döngüsü, Hong Kong (URL-6)

SONUÇ

Sanatçıyla etkileşim kurması amaçlanan izleyicilerin, estetik beğeni seviyesi ve sanata olan yaklaşımlarına dair farkındalık düzeylerinin arttığı görülmektedir. Bahsi geçen durum genel olarak insanlara kamusal alanlardaki görsel etkileşim ile mekan estetiğinin ilerleyişini, kültürel tatmini, çevre bilinci ile sosyal huzuru getirmektedir. Kamusal sanata dair uygulamaların dünyadaki örnekleri ele alındığı zaman eserlerin büyük bir kısmında, sanat eserinin izleyicinin üzerinde bırakmış olduğu etki, onunla kurmuş olduğu etkileşim sanatçının tahminin çok ötesine geçebilmektedir. Kimi zaman bir enstalasyon, kent mobilyası şeklinde kentlilerin kullanımına sunulurken, bir yüzey boyama çalışması, tarihi veya kültürel herhangi bir konuda rahatlıkla hassasiyet oluşturmaya neden olabilir. Asıl kritik olan husus bahsi geçen süreç içerisinde, kentsel bütünü teşkil eden parçaları özümseyebilmektir. Günümüzde sanat açıklanırken estetik kaygılarının dışında, eleştirel perspektif geliştirmesi ile görünür kılınması ve benzeri fonksiyonlar ile ön plana çıkmaktadır. Kamusal alanda sanat düşüncesinde bahsi geçen fonksiyonların, sanat yapıtları vasıtası ile izleyicisiyle birebir etkileşim içerisinde olması, galeri ile müze benzeri sanat mekanlarından dışarıya çıkışının bir göstergesi de olmuştur. Bu sayede halkın sanat eserlerine kolay bir şekilde erişimi sağlanabilmektedir. İçinde bulunduğumuz dönemde kamusal alanda görülen sanat pratikleri sanata erişebilirliği daha kolay hale getirmeyi, toplumun farkındalık düzeyini arttırarak insanları biçimsel ve alt metin anlamında düşündürmeyi amaç edinmektedir.

Kent hayatının yoğunluğu dikkate alındığı zaman kamusal alan içerisinde sanat uygulamalarının kendine has hem yoğun tüketim ortamı hem de güçlü bir etkisi bulunmaktadır (Altıntaş ve Eliri, 2012, s.70). İçinde bulunduğumuz dönemdeki sanatçılar, genel manada yapıtlarını durağan bir yapıdan uzaklaştırıp, teknolojik ilerlemeler ile aynı ekseninde olan yeni ifade şekilleri yaratmakta ve bunun yanında kamusal alanla arasında bulunan ilişkiye yeni

anlamlar da yüklemektedir. Hem sanatı hem de estetik değeri devamlı olarak yeniden kurmaya çalışarak günceli elde etme uğraşında yeni kavramları da bu sayede sunmaktadır. Kamusal kültür yaratabilmenin önceliği, kentin görsel formunu sil baştan inşa etmenin yanında kamusal alanı da biçimlendirmeyi gerektirmektedir. Kentte yer alan ve kendine has önemi olan sanat eserleri ile bu sanat eserlerinin gösterge simgeleri, kentleri dünya çapında bir etkileşime sokan unsurlardandır. Kamusal alanların; kullanım niteliği, göze hoş görünmesi, gerekli olan sosyal etkileşimi sağlayabilecek etkinlik kapasitesinin bulunması gibi özelliklere sahip olması ilgili bağlamda oldukça büyük öneme sahiptir (Kent ve ark., 2000). Bir faaliyetin, yerin, bilginin ya da kaynağın herkesçe kolay bir şekilde erişimi, esasında kamusal alanın da ön şartı niteliğindedir (Benn ve Gaus,1983, s.155). Sanatı kamusal bir forma sokan en kritik öğelerden bir tanesi, hiç şüphesiz ki her çeşit sanat eserinin, mekân ya da etkinliğin görsel ve fiziksel ulaşılabilirliğidir (Ercan, 2013, s.226). Sanat eserlerinin vasıtası ile temsil edilmekte olan fikirler, kamunun kültürel tecrübesi ile sosyal farkındalığını üst seviyeye taşımanın yanında, sosyal değışimi sağlayan bir araç ya da temel sosyal çelişkileri gün yüzüne çıkarabilecek güçlü bir etkiye sahip olan bir anlatım dilidir. (Hall ve Robertson, 2001, s.9). Bu sayede, sanatsal kaygılar ve iletilen fikrin dışında, izleyicinin aktif olarak bahsi geçen etkileşim sürecinin içinde yer alması da kolaylıkla sağlanmaktadır. Bu doğrultuda, 1960'lı senelerden başlayarak bugüne dek gelen ilgili anlayış ile beraber kamusal alan içerisinde oluşan veya sergilenmekte olan sanat eserleri, yaşamın bir parçası olmaya ve bir ayırım olmaksızın bütün insanların kolaylıkla erişebileceği mekanlarda, insanların etkin olarak eseri tecrübe edebilmesine teşvik etmektedir.

İlgili araştırmada kamusal alan ekseninde sanat pratikleri enstalasyon/yerleştirme, duvar-zemin boyama ile yüzey oluşturma, heykeller, kamusal alanlardaki sergileri ve son olarak da kentsel donatılar olarak çeşitli pek çok sanat dalından örnekler barındıran sanatçı ile eserlerine odaklanılmıştır. Bugün vazgeçilmez anlatım şekline sahip enstalasyon çalışmaları, hissedilen ve görülen seyirlik bir manzara niteliği taşımasının dışında aslında izleyicinin duyularının tamamını da kullanabildiği bir alandır. Sanatçı, Piotr Lewicki ve Kazimierz Latak tarafından tasarlanan ve 2005 yılında sergilenmeye başlayan “Boş Sandalyeler” adlı enstalasyon çalışmasının amacı, okullarını terk etmeye zorlanan çocukların sandalyelerini sokak boyunca taşımalarına karşı bir farkındalık yaratmaktır. Her bir sandalye Krakow Yahudi cemaatinde katledilen 1000 kişiyi temsil etmektedir. Anish Kapoor tarafından tasarlanan “Bulut Kapısı” ise, sergilendiği Millennium Park'ın en önemli parçasıdır. Alexander Calder'in anıtsal heykellerinden biri olan “Kırmızı Flamingo” sergilendiği Federal Plaza'nın simgesi olmuştur. Grafitileri ile ön planda olan ve adının saklanmasıyla gündem olan bir sanatçı olan Banksy, siyasi söylemleri ve protest tavrıyla kamusal alan içerisinde dikkatleri fazlaca üzerine

çekmektedir. Duvar zemin boyama ve yüzey oluşturma akımına örnek duvar yüzeyine yapmış olduğu “Kırmızı Balonlu Kız” adlı çalışmasıdır. Resmin yan kısmına ‘There is always hope’ (her zaman umut vardır) yazmış olan Banksy, şartlar farketmeksizin, her daim umudun bizimle olduğunun mesajını vermek istemiştir. Almanya’nın Berlin kentinde Lichtenberg’deki Stasi Merkezinde 2016 yılında açılışı yapılan ‘Devrim ve Duvarın Yıkılışı’ adlı açık hava sergisi toplumun etkisiyle değişen müzecilik anlayışına bir örnektir. Açık alanlarda çevre ile bir bütün haline gelen sanatsal etkinlikler ya da açık hava sergileri kent içerisinde eserlerin sergilenebilmesi adına sergi mekanları haline gelmektedir. İnsanların hem yaratıcı hem de üretken süreçlere geçiş yapması bakımından kamusal alanlarda yer alan sanat yapıtı, insanlara estetik tasarımlar ile buluşması, paylaşım yapması, etkileşim, katılım ve son olarak da iletişim süreci yaratıp sosyal sorumluluğunun da temellerini oluşturmaktadır. Tasarımcı Paul Cocksedge tasarladığı kent mobilyalarının işlevsel olduğu kadar estetik birer sanat eserine de dönüşebileceğini göstermektedir.

Kamusal sanat ile sosyal duyarlılıkların, kamusal farkındalık ile diyalogların gelişimine çok büyük katkılar sunarak kentlere kimlik veren simgesellik değeri üzerinden görünürlük, bir iletişim ve paylaşım alanı oluşturulmaktadır. Herkesçe görülebilir, ulaşılabilir ve izlenebilir nitelikteki kamusal sanat faaliyetleri, toplumun kültür seviyesinin artmasına yardımcı olur, mekâna hem özgünlük hem de hareket katar ve ilgili mekana ayrı bir şekilde anlam katar. Kamusal sanat, sanatçılara sınırlı ve belirlenmiş normlar haricinde, özgür bir şekilde kendilerini anlatabilme imkanı sunarken çok sayıda insana erişebilme ortamı da sunmaktadır. Kamusal diyalog ile farkındalık düzeyinin artmasına yardımcı olan kamusal sanat uygulamaları, aynı zamanda demokratik paylaşım alanı da oluşturmaktadır. Kamusal alanlardaki sanat etkinlikleri kapsadığı alan farketmeksizin, kamusal alana bir değer katmanın yanında hem kamusal alanda kalış süresini de uzatmakta hem de kamusal alan kullanımının yinelenmesi adına sebep teşkil etmektedir. Bununla birlikte, kamusal alanların toplum içerisindeki bireyleri birleştirebilme potansiyelinden yararlanarak, topluma sanat bilincinin kazandırılması adına planlı organizasyonlar gerçekleştirilebilmektedir. İlgili nedenden dolayı, kentin hayat standardı bakımından, kamusal alanların daha canlı hale getirilmesine ve kamusal alanlarda etkinliklerin daha da arttırılmasına ilişkin kentsel-mimari tasarım kuramının benimsenmesi gerekmektedir. Kamusal alandaki sanat eserlerinin insanlarla iç içe olması, toplumsallaşma kavramının da altını çizmektedir. Bahsi geçen durum ayrıca herhangi bir kentin modern tasarımı içerisinde kent yöneticilerinin hem sanata vermiş oldukları desteklerin hem de sanatçılar ile iş birliğinin ne derece gerekli ve kritik olduğunu da gözler önüne sermektedir. Gelecekteki kentlerin sanat ile şekillendirilmesi, toplumsal huzur ile barışın sağlanması noktasında oldukça önemli

olacaktır. Bashi geçen katkılar, kamusal alanların kişilerin ruhsal, sosyal ve estetik değerlerini barındıran gereksinimlerini gidermesiyle olası hale gelmektedir. Kamusal sanat, genel manada kamusal konuları kapsayan sanatsal bir kuram olmasından dolayı evre kültürüne yönelik eleştirel tutumu da bünyesinde barındırmaktadır. Kamusal alandaki sanat pratikleri; katılım, paylaşma, iletişim ve etkileşim süreci oluşturarak sosyal sorumluluğun temellerini hazırlamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, A., ve Ertürk, E., 2008. *Kamusal alan ve güncel sanat: The public turn in contemporary Art*, Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Altıntaş, O. ve Eliri, İ. (2010), Birey Toplum İlişkisinde Kent Kültürü, Kamusal Alan Ve Onda Şekillenen Sanat Olgusu. *İdil Dergisi*, 1(5), 61-74. doi: 10.7816/idil-01-05-05
- Balamber, B. (2015). Baskıresim ve Sokak Sanatı [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Baskıresim Anasanat Dalı.
- Benn, S.I. & Gaus, G.F. (1983). *Public and Private in Social Life*. London: Croom Helm.
- Ercan, H. F. (2018). Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi ınar Park rneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. ISSN: 1309-9876. E-ISSN: 1309- 9884. s. 44-57.
- Ercan, M. A. (2013). Kamusal Sanatın ‘Kamusallığı’: Erişim, Aktr, Fayda Yaklaşımı. *İdealkent*.10(2013), 220-255. ISSN: 1307-9905
- Erdönmez, Ebru. (2014). *Kamusal alan ve toplum*, Esenler Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları.
- Gökgür, P. (2008). *Kentsel mekânda kamusal alanın yeri*, Bağlam Yayıncılık.
- Habermas, J. (1997). *Kamusallığın yapısal dönüşümü*, ev. Sancar, M., Bora, T., İletişim Yayıncılık.
- Hall, T. ve Robertson, I. (2001). Public Art and Urban Regeneration: advocacy, claims and criticaldebates. *Landscape Research*. 26(1). 5–26. DOI: 10.1080/01426390120024457
- Hayden D., (1995). *Public art and memory in the power of place: Urban landscape as a public history*, The Mit Press Cambridge Massachusetts.
- Kent, F., Davies, S., Khacaturian, A., Madden, K., (2001). *How to turn a place around*, Project for Public Places Inc.
- Lacy S., (1995). *Debated territory:toward a critical language for public art*, Mapping the train:New genre public art, Bay Press.
- Lang J.T., (1987). *Creating architectural theory*, Van Nosrand Reinhold.

- Mccarthy, J. (2006). “Regeneration of Cultural Quarters: Public Art For Place Image of Place Identity?”, *Journal of Urban Design*, 11:2, Routledge, s.243-262.
- Mitchell, W.J. (1990). The Violence of Public Art. *Critical Inquiry*, 16(4), 880-899.
- Mutlu, E. (2004). İletişim Sözlüğü. (4. Baskı). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- North, M., (1992). *The public as sculpture: From heavenly city to mass ornament in Art and public sphere*, The University of Chicago Press.
- O’Doherty, Brian. (2013), *Beyaz küpün içinde-galeri mekânının ideolojisi*, Çev. Ahu Antmen, Sel Yayıncılık, 2. Baskı.
- Oktay, D. (2003). “Kamusal Mekânda Sanata Güncel Bir Bakış”, *Yapı Mimarlık Kültür Sanat Dergisi*, 264, s.105-109.
- Ögel, S. (1997). *Çevresel sanat*, İTÜ Mimarlık-Mühendislik Fakültesi Yayınları.
- Özbek, M. Ed. (2004). *Kamusal alan*, Hil Yayın ve Gökğür, P. (2008). *Kentsel mekanda kamusal alanın yeri*, Bağlam Yayıncılık.
- Özer, B. (1986). *Kültür, sanat, mimarlık*, MSGSÜ Yayınları.
- Panofsky, E., (1968). *Sanat*, çeviri; İ.T.Ü. Mimarlık Tarihi ve Rölöve Kürsüsü.
- Remesar, A., (2001). *Public art: towards a theoretical framework urban regeneration a challenge for public art*, (haz.) Remesar, A., Publications de la Universitat de Barcelona.
- Selvi, Yeliz. (2017). Sanatın 'Öteki'ne Açılması Ya da Kamusal Alanda Sanat, *İdil Dergisi*. Cilt 6, Sayı 36, s. 2209-2232.
- Sheikh, S. (2007). “Kamusal Alanın Yerine Ne mi? Ya da, Parçalardan Oluşan Dünya”, *Olasılıklar, Duruşlar, Müzakere, Güncel Sanatta Kamusal Alan Tartışmaları*, haz. Tan, P. Boynik, S., İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları, s.23-29.
- Uzgören, G. ve Erdönmez M. E. (2017). Kamusal Açık Alanlarda Mekân Kalitesi ve Kentsel Mekân Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme. *Megaron*. 12(1).41-56. DOI:10.5505/megaron.2016.42650
- Şenkal Demirci, Aybige (2019). *Uygarlık tarihinde sanat ve tasarım: tasarım kültürü*, Detay Yayıncılık.
- Şenliyer, N., (1995). “Yaya Mekânlarında Sanat Objelerinin Çevre Yaşam Kalitesine Etkisi: Paris’ten bir MİA Örneği”, *Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu*, 5-6-7 Haziran, İTÜ Yayınları, s.133-139
- Tan, P. Boynik, S. (2007). *Olasılıklar, duruşlar, müzakere, güncel sanatta kamusal alan tartışmaları*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Taştan, R. T. (2018). Türkiye’ de Çağdaş Sanatta Yerleştirme (Enstalasyon) ve Kültür, Gazi Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Resim Anasanat Dalı. Sanatta Yeterlik Tezi,

Ankara.

İNTERNET KAYNAKLARI

Arkitera, 2021. Erişim tarihi. 27.11.2024. <https://www.arkitera.com/haber/paul-cocksedgeden-hong-kong-mahallesine-zaman-dongusu-enstalasyonu/>

Rosa, M.A.S., 2002. Erişim tarihi. 20.11.2024. www.yayaistanbul.com.

GÖRSEL KAYNAKLAR

URL-1. <https://www.avlaremoz.com/2017/01/31/holokost-anitlari-ve-hissettirdikleri-bos-sandalyeler/>

URL- 2. <https://www.britannica.com/topic/Cloud-Gate>

URL- 3. <https://www.britannica.com/biography/Alexander-Calder/Mobiles-and-stables>

URL- 4. https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1rm%C4%B1z%C4%B1_Balonlu_K%%B1z

URL- 5. <https://revolution89.de/tr/sergi/acik-hava-sergisi>

URL-6. <https://www.dezeen.com/2021/08/02/paul-cocksedge-time-loop-installation-hong-kong/>

EXTENDED ABSTRACT

Public spaces, which are considered as common areas for all individuals from all segments of society, have played an important role in many aspects such as communicating with the environment, meeting basic needs, gaining impressions about the city and developing the awareness of being a society from the past to the present. After 1950, public spaces became areas where artists shaped their works and presented them to the society, and thus, public spaces are evaluated today as areas where art and works of art are presented to the society, assuming the function of exhibition halls and galleries of the past. It is argued that the concept of public art in public spaces has become an area that provides social integration and increases the sense of spatial belonging, contributes to the revitalization of urban spaces beyond being an aesthetic touch in the 1980s and onwards, increases the quality of life, creates visibility by giving identity, attracts the visitor population and plays a complementary role in activities that constitute input into the cultural economy. In addition to being interactive structures with the participation of the audience, works of art in public spaces also define a subjective process in which the artist-audience and works of art are intensely experienced. Streets, avenues and squares are important public spaces that make a city what it is. It is very important for these spaces to embrace art and pave the way for art-society integration. In this research, the contribution of public art practices to urban identity and the effects of art activities in public spaces on society were tried to be determined, and it was aimed to provide information about the public space in the context of artist-audience and space and to reveal the art practices carried out in this area. In this context, defining the use of art works in public spaces and the different space experiences they offer to people, and revealing their contributions to urban life through physical and social interactions were the main objectives of this study. The research was carried out with the descriptive method and scanning model. A literature review was conducted regarding the field and the findings obtained were tried to be presented. The selected art work readings within the scope of the study were preferred in terms of being examples from different fields. Art practices in public spaces create a communication and sharing area by making significant contributions to the development of social sensitivities, public dialogue and awareness. Public art activities that are accessible, visible and watchable by everyone help to increase the cultural level of the society, add movement and originality to the space and create a different meaning of that space. For this reason, in terms of the quality of life of the city, design approaches aimed at revitalizing public spaces should be adopted. Art activities carried out in public spaces, regardless of the area, add value to the public space, increase the duration of stay in the public space and create a reason for the repeated use of the public space. At this point, planned organizations can be made to

bring art awareness to the society by taking advantage of the potential of public spaces to bring together the individuals of the society.